

Õiguskantsler

Pr Piret Blankin
Piret.Blankin@tgslegal.com

Teie 26.08.2015 nr

Meie 28.09.2015 nr 6-1/151117/1504148

Veteranide sotsiaalsed tagatised

Lugupeetud proua Blankin

Tõstasite küsimuse sellest, et Eesti veteranipoliitika ei näe ette soodustusi, toetusi ja teenuseid Eesti Vabadussõjas ning II maailmasõjas võidelnud eestlastele.

On tõsi, et Kaitseministeeriumi 2012. aastal välja töötatud veteranipoliitika¹ ning selle alusel loodud² toetusi, soodustusi ning teenuseid ei kohaldata Vabadussõjas või II maailmasõjas võidelnute suhtes. Kuna Vabadussõja veteranid käesolevaks hetkeks enam elus ei ole³, keskendub vastus üksnes II maailmasõja veteranide ja veteranipoliitikas kirjeldatud veteranide võrdlusele⁴.

Vajalik on vastata küsimusele, kas II maailmasõja veteranide veteranipoliitikas kirjeldatust ilma jätmine on olnud vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 12 lõikest 1 tuleneva võrdse kohtlemise põhimõttega.

PS § 12 lõikes 1 sisaldub võrdsuspõhiõigus, mis on ühtne kõikide ebavõrdse kohtlemise aluste suhtes.⁵ Võrdsuspõhiõigus seob nii seadusandjat õigusloomel kui ka teisi võimuharusid õiguse rakendamisel.⁶ Võrdsuspõhiõigust riivab eeskätt see, kui sarnases olukorras olevaid isikuid koheldakse ebavõrdselt.⁷

¹ Kätesaadav: http://www.kmin.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/veteranipoliitika_0.pdf.

² Peamiselt on need sotsiaalsed tagatised kehtestatud kaitseväeteenistuse seaduse 11. peatükis.

³ Vt lisaks: <http://www.postimees.ee/1525579/suri-viimane-vabadussoja-veteran-ants-ilus>.

⁴ Veteranipoliitikas kasutatav veterani definitsioon kõlab järgmiselt: „Käesoleva poliitika mõttes on veteranid Kaitseväe tegevuses riigi sõjalisel kaitsmisel või Kaitseväe koosseisus rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse kohaselt kollektiivse enesekaitse operatsioonis või rahvusvahelises sõjalises operatsioonis osalenud Eesti kodanikud ning kõik Kaitseväes teenistusülesannete täitmisel või Kaitseliidu sõjaväelisel väljaõppel tervisekahjustuse saamise tagajärjel püsivalt töövõimeetuks tunnistatud kaitseväelased ja Kaitseliidu tegevliikmed. Samuti Kaitseliidu tegevliikmed, kes on Kaitseliidu koosseisus kaasatud päästesündmuse, hädaolukorra ja erakorralise seisukorra lahendamisele ning päästetööle, turvalisuse ja küberturvalisuse tagamisele ning selle käigus saanud tervisekahjustuse ja tunnistatud püsivalt töövõimeetuks.“ Lihtsuse ja arusaadavuse huvides kasutan käesolevas tekstis definitsiooni: „Teenistusülesannete täitmisel tervisekahjustuse saanud kaitseväelased või kaitseliitlased.“

⁵ Nt RKÜK 7.06.2011 otsus asjas nr 3-4-1-12-10, p 31.

⁶ Nt RKÜK 02.06.2008 otsus asjas nr 3-4-1-19-07, p 21.

⁷ Nt RKÜK 7.06.2011 otsus asjas nr 3-4-1-12-10, p 36.

Samas ei ole mitte igasugune ebavõrdne kohtlemine põhiseadusega vastuolus. Põhiseadusevastane on üksnes selline erinev kohtlemine, millel puudub põhiseaduslik õigustus. Võrdsuspõhiõigus on piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleva põhjusel (on nn lihtsa seaduse reservatsiooniga põhiõigus), kuid piirang peab olema proportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes.⁸

Järgnevalt tuleb välja selgitada, kas Teie poolt kirjeldatud isikute grupid on võrreldavas olukorras, ning kui on, siis kas nende gruppide erineval kohtlemisel on legitiimne eesmärk. Kui legitiimne eesmärk on olemas, siis tuleb hinnata ka riive proportsionaalsust (sobivust, vajalikkust ja mõõdukust).

Võrreldavateks isikuteks on käesoleval juhul: 1) II maailmasõjas võidelnud ja tervisekahjustuse saanud sõdurid ning 2) teenistusülesannete täitmisel tervisekahjustuse saanud kaitseväelased või kaitseliitlased.

On keeruline leida, et II maailmasõja veteranid ning teenistusülesannete täitmisel tervisekahjustuse saanud kaitseväelased või kaitseliitlased moodustaksid võrreldava grupi. Jah, ühelt poolt võib põhjendada, et mõlemal juhul on tekkinud tervisekahjustus otseselt või kaudselt sõjategevusega seotult⁹, kuid oluliselt erinev on see, kelle korraldusel (ning ka vastutusel) sõjategevuses või selle ettevalmistuses osaleti. Juhul kui siiski pidada kõnealuseid gruppe võrreldavaks, võib siin näha mitmeid kaalukaid eesmärke, mis erinevat kohtlemist õigustavad.

Veteranipoliitikas kirjeldatud juhtudel on Eesti Vabariik see, kes otsustab, kas sõjalises riigikaitstes osaleda või selleks ette valmistuda. Teisisõnu on Eesti Vabariik see, kelle otsuse alusel osalevad kaitseväelased rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel, viivad läbi väljaõpet, toimib Kaitseliit jmt. II maailmasõja lahingutes osalemist või mitte osalemist Eesti Vabariik ei otsustanud. Sellised otsused langetasid Eestit okupeerinud riigid ning seetõttu on keeruline seada Eesti riiki vastutavaks kaasnenud tagajärgede eest – ka tagajärgede eest sõjas osalenute elule ja tervisele.

Veteranipoliitikas väljendub ühelt poolt Eesti riigi vastutus sõjalises riigikaitstes osalemisel tervisekahjustuse saanute ees – eesmärgiks on korvata kahju, mis inimese tervisele Eesti Vabariigi otsuse tagajärjel otseselt või kaudselt on saanud. Teisalt väljendub selles ka hoob, millega meelitada rohkem inimesi sõjalisest riigikaitsest osa võtma – astuma teenistusse Kaitsevärke või liituma Kaitseliiduga. Kuigi on teada, et nt rahvusvahelisel sõjalisel missioonil osalemine kätkeb endas küllalt kõrget riski saada tervisekahjustus, motiveerib kaitsevähk ja/või kaitseliitlasi teadmine, et teenistusülesannete täitmisel saadud tervisekahjustuste puhuks on riik ette näinud piisavad sotsiaalsed garantiid (alates toetustest ning lõpetades ravi ja taastusraviga).

Ei saa otseselt nõuda, et veteranipoliitikas kirjeldatud ning kehtivas õiguses sätestatud sotsiaalseid tagatise tuleks laiendada ka II maailmasõja veteranidele. Eesti Vabariiki ei saa pidada vastutavaks selle eest, mis juhtus okupeerivate riikide otsuste alusel. Samuti ei ole veenev väide, nagu omaks II maailmasõja veteranidele sotsiaalsete tagatiste laiendamine mõju riigi sõjalises kaitstes osalejate arvule.

Lisaks juba esitatud kaalutlustele tuleb erineva kohtlemise lubatavuse hindamisel arvestada ka seda, milline on veteranipoliitikas kirjeldatud sotsiaalsete tagatiste iseloom. Veteranipoliitikas

⁸ Samas, p-d 31 ja 35.

⁹ Tervisekahjustus peab olema seotud lahingutegevusega või sõjalise väljaõppega.

kirjeldatud ja kehtivas õiguses ette nähtud tagatiste andmise ulatus on riigi otsustada ning ei rajane PS § 28 lõikes 2 sätestatud kohustusel tagada isikule riigi abi puuduse või mõne muu sotsiaalse riski korral. Riik on võtnud endale kohustuse veterane toetada oma laialdase sotsiaalpoliitilise kaalutlusruumi raames vabatahtlikult. Riigikohus on märkinud, et riigi kaalutlusruum isikute erineval kohtlemisel on oluliselt laiem, kui tegemist on riigi heast tahtest ja poliitilistest eesmärkidest lähtuvate hüvede või soodustustega, mitte isikutele PS § 28 lõike 2 alusel abi andmisega.¹⁰ Kuna seadusandjal on väga lai kaalumiseruum, milliseid sotsiaalseid tagatiseid millistele veteranidele ette näha, pole põhjust pidada käesoleval juhul vahetegu ebaproportsionaalseks.

Eeltoodud argumente nende kogumis kaalunud, leian, et II maailmasõja veteranide ja teenistusülesannete täitmisel tervisekahjustuse saanud kaitseväelaste või kaitseliitlaste erinev sotsiaalsete tagatiste määr ei ole vastuolus PS § 12 lõikest 1 tuleneva võrdse kohtlemise põhimõttega.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Raivo Sults 693 8415
Raivo.Sults@oiguskantsler.ee

---

¹⁰ Nt RKPJK 8.03.2011 otsus asjas nr 3-4-1-11-10, p 62; RKPJK 27.12.2011 otsus asjas nr 3-4-1-23-11, p 68.